

Előfizetési feltételek
helyben hához hordva vagy vidékre
postán küldve:
Egész évre 12 kor.
Fél évre 6 kor.
Negyedévre 3 kor.

Hirdetések díja:
□ centiméterenként 6 fill. Kereske-
dők és gyárosok külön árkedezvény-
ben részesülnek.

Bélyegdíj 60 fillér.

Nyílt tér sora 40 fillér.

KÖZÉRDEK

POLITIKAI, TÁRSADALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI LAP.

AZ ALSÓFEHÉRVÁRMEGYEI GAZDASÁGI EGYESÜLET HIVATALOS KOZLÖNYE.

Szerkesztőség
és
kiadóhivatal:
Nagyenyedi
Könyvnyomda és Papir-
árugyár részvénytársaság
Főter 38. szám alatt,
hova ugy a lap szellemi részét illető
közlemények, mint az előfi-
zetések és hirdetések bér-
mentesen küldendők

Kéziratok nem adóznak vissza.

Megjelenik hetenkint kétszer: csütörtökön és vasárnap.

A közigazgatási reform.

Kérdés, melyet legtöbbször szellőztetnek s mégis zürzavaros képet mutat, mely minél gyakrabban szönyegre kerül, annál nagyobb anyagát szolgáltatja az értékes dokumentumoknak és melynek megoldása, mint politikánk általános rejtélye, minden fejben másként alakul; ez a közigazgatás reformja. E mellett nagy érdekek vannak feltéve a játéka, melyek igazolják a kormányok missióját: „quicquid non movetur“. A hiányok és károk évről évre érezhetőbbek lesznek, a kérdés ezer szállal szövődik be a közélet minden terébe, már-már kevés hja, hogy e reformot, mint minden panasz és kívánság általános panaceaát, forró epedéssel fogjuk várni. Az ország közvéleménye egyelőre két táborban gyűlékezik: az egyik az önkormányzatra esküszik, a másik az állami közigazgatást követeli. Az elvi harc hasznára lenne az ügynek, ha e két jelszó egyuttal magában foglalná az államtudomány teljes tartalmát s ha egyuttal e két jelszó nem állítaná különös világításba Magyarország létező viszonyait.

A autonómia, alkotmányunk e régi, tiszteletreméltó intézménye, korhadt, csak számos biztonsági készülék óvja a teljes összerokkadástól, a vegelyengülés állapotában van s fejlődése képtelentül áll a modernnek támadásaival szemben, akik csekély fáradsággal egész bünlajstomot állítanak össze: avitika indolencia, basagazdálkodás önkényvel és ellenőrzés nélkül, nepotizmus, védtelenség a nemzetiségekkel szemben, a megyei Guelfek és Ghibellinek váltakozó uralkodása, vicinális-mus és egyéb panamák, melyeket a végtelenségig lehetne folytatni. De épp ily helytálló a replika, hogy az állami omnipotentia elviselhetetlen békákat rakna az egész közéletre, hogy az állami abszolútizmus épp oly nagy károkat okozna a közjóknak, mint a mostani közigazgatás. A kérdés már a forma megállapításánál bonyolult s az egész állami organizmust felkarolná, ha az összes illetékes tényezők harmonikus együttműködését be akar-nók vonni vizsgálódásaink körébe. Sajnos, mindig csak részletes előadásokat, kicsinyes felfogásokat, csekély kinövésokről, hallunk, míg az ország közvéleménye, a társadalom szintén ily közönyösen viselkedik e lét-kérdéssel szemben. A magyar társadalom mindenesetre el van halmozva a létért való küzdelem nagy gondjai-val, de ezekből a viszontagságokból is buzdítást kellene merítenie helyzetének javítására s ugy gazdasági, mint politikai téren erélyesen össze kellene magát szednie. A magyar közszellem, mely régi időkben oly hatalmasan, impozánsan megnyilatkozott, a sok kasztrédek és privátmotívum választófalába beleszorítva teljesen pangani látszik, ami annál sajnósb, minthogy az erős közszellem első feltétele az általános jólétnek és az

önkormányzat épp oly követelményének, mint az állami közigazgatás természetes ellensúlyának kell tartani.

Reméljük, hogy a belügyi tárca költségvetésének tárgyalása értékes adalékokat fog szolgáltatni e kérdés megoldásához; a vita első napján hallott panaszok a közigazgatási hivatalnokok létezését fölött színtén méltán helyet fognak csinálni egy magasabb felfogás-nak, mely talán megmutatja az orvoslás útját.

A Nagyenyedi Kisegítő Takarékpénztár közgyűlése.

A Nagyenyedi Kisegítő Takarékpénztár 29-ik évi közgyűlést február hó 18-án tartotta meg a város háza közgyűlési termében. A közgyűlésre 37 részvényes je-lelent meg 563 részvény szavazati jogával. A közgyűlést dr. Magyar Károly elnök a következő szép beszéddel nyitotta meg:

„Tiszelt Közgyűlés!

A Nagyenyedi Kisegítő Takarékpénztár részvénytársaság megjelent igen tisztelt részvényeseit van szerencsém ez alkalommal is a legmelegebben üdvözölni, s teszem azt annál örömebb, mert a letűnt évet, a XIX-dik század zárókövét vagy legalább is ennek tő-szakszédját intézetünk életében igen kedvezőnek je-lezhetem. Ezen, ezelőtt 29 évvel létesült szervezet évről-évre mind melyekben erősíti gyökereit azon talajba, mely városunk és vidékünk közigazdasági életének alap-ját s létfeltételét képezi, s midőn a pénzforgalmat közvetíti, módot szolgáltat arra, hogy az értelemmel párosult munkaerő a családfenntartás s a nemzeti érték-termelés érdekében érvényesülhessen. Közönségünk s a velünk üzleti viszonyban álló erőteljesebb pénzinté-zetek bizalma folytán képesek voltunk fennakadás nél-kül kielégíteni üzletkörünk minden jogosult hitelgény-t s megfelelni minden irányban a magunkra vállalt kötelezettségeinknek. Támogatásban részesítettük ezen felül azon városunkban társulási alapon létesült két iparvállalatot, az Épületlakatosárugyár és a Könyv-nyomda és Papírárugyár részvénytársaságokat, melyek szakértő és az ipari fejlődés feltételeit alaposan ismerő és a helyzetet helyes szempontból mérlegelő, tuzásoka-t óvatosan kerülő férfiak által vezetve már is jelen-tékeny eredményeket értek el, s joggal remélhető, hogy a kezdet nehézségeinek leküzdése után ezen eredmé-nyek mind szembetűnőbbek lesznek, s szélesebb kör-ben kellő méltánylásban is fognak részesülni. Városunk értelmisége, vezető férfiai már régi idők óta érdekek-kel kísérhették s kellően méltányollhatták az iparúzó osz-tálynak nagy fontosságát a város fejlődésére s lakosai-nak vagyonsodása érdekében, s bár nem maradtak

reánk a régmúlt időkől a hazai ipar érdekében tar-tott hangzatos szölamok, s lelkesítő beszédek emlékei: a feljegyzett tények arra vallanak, hogy egyszerűbb élet-módu elődeink igen jól értettek ahoz, miként kell felvirágoztatni a hazai ipart. Nagy Lajos király 1378-ban megszabja, hogy magyarországi kereskedők országos vásárok idején kívül csak Kolozsvárt, Beszterczét, Enyedet (Egentiu), Tordát és Szebent látogathatják áruikkal és posztót csak véggel árulhatnak. Nem emlíve erdélyi fejedelmünknek a hazai kereskedelmet és ipart támogató szabadalmait, csak Ranzanust idé-zem, ki Mátyás király udvaránál a nápolyi király kö-vete lévén, jelentésében így nyilatkozik: „a mi a ma-gyar birodalomban dicséretes, sőt kiváló, a mi a ne-mes művészetek és a kézmű és ipar körébe vág, az mind Erdélyben található.“ Az enyedi szölamok 1521-ben már oly számosak, hogy ipartestületté alakulnak s ezéhelelet eszközölnék ki maguknak, ugyanezt teszik még a tizenhatodik század folyamán a vargák, timárok, kerékgyártók, aranyművesek és csizmadiaik.

Egyed nevű enyedi aranyműves 1566-ban oly művé-szi kivitelű óraművet készít János Zsigmond király megrendelésére a török szultán számára ajándécul, hogy azt Konstantinápolyban 200 ezer forintra becűs-lik. Az újabb idők fejleményei ugyan a kisiparon ér-zékeny sebeket ütöttek, de az ipari szakoktatás, a mű-izlés fejlesztése, s iparosaink részéről a nagyobb moz-gékonyaság, a közönség fejlettebb igényeinek kilégíté-sére való törekvés, a közönség részéről pedig a hazai gyártmányok méltánylása s ahol kell, egy kis ál-do-zattal is támogatása ezen sebek közül sokat behe-gesztet.

Vannak tehát az ipart s kereskedelmet illetőleg is tiszteletre érdemes helyi hagyományaink, voltak a kö-zelmúltban is kisebb-nagyobb vállalkozások (papírmal-mok, főiskolai könyvnyomda), melyek, reméljük, szeren-csésebb alkotásoknak voltak uttörői.

Lehetetlen meg nem emlékezni intézetünk igaz-gatójának s városunk érdemes polgármesterének a mult év végén lelkes ünnepek közt megtartott 25 éves szölamati jubileumáról, mely alkalommal intéze-tünk igazgatósága s felügyelő bizottsága is testületileg fejezte ki az ünnepelel előtt üdvözlétét s szerencseki-vánatait, s ugy hiszem, ezen közgyűlés érzelmét tol-mácsolom, ha ezen alkalomból is kifejezem azon hó ohajtásunkat, hogy az általa s általunk is ohajtott szá-mos nagyfontosságú feladatok befejezésére s családja-nak boldogítására hosszú elettelel s erénydetlen munka-képességgel áldja meg őt a gondviselés!

Részvényes társaink közül elvesztettük ez év elején az erdélyi magyarság fennmaradásáért s művelődéséért először sikra szállt polgártársunknak, Kovács Sándor

TÁRCZA.

Üdvözlét Werner Gyulához.

Irtá és elmondta 1900. febr 16-án tartott fényes beszéde alkalmából a pénteki vacsorán Dósa Endre orsz. képviselő.

Drechsler konyhájában friss malacok sülnék,
Apáthi asztalnál nagy ünnepet ülnek.
Tárogató nem szól, nem ropog a fegyver,
Mégis diadalról beszél minden ember.
Kigyulnak az arcok, csillognak a szemek,
Mint valami láztól duzzadnak az erek.
Alig hogy az egyik percze abban hagyja,
Másik a fonalat ismét megragadja:
„Szépen beszélt Werner! Hogy csegett a hangja!“
„Mennyit összehordott, mint szorgalmas hangya.“
„Aztán föl szállott a tiszta levegőbe,
„Onnan világított, multba-jövendőbe.“
Nem volt kezében más: egy törékeny vessző,
A Klío vesszője, századokat metsző.
E vessző nem hajlik s darabokra rontva
Minden egyes darab az igazat mondja.
Szépen beszélt Werner, de még szebben érzett,
Mig a szava lángolt, szive-lelke vérzett.

A napsgárral az egri hősök vére,
Mint valami áldás hullott a fejére.
Azután lehajlott, tompa lett a hangja,
Mint mikor a dobra fekete gyász vonva,
Miként a kagylónak megterem a gyöngye,
Általvonult lelkén Erdélyország könyje.
És mig átviharzik lelkén ez a bánat,
Támadva védelmez s védelmezve támad.
De akik ott körül figyelve hallgatnak,
Mindnyája rabja egy fájó gondolatnak:
„Az erdélyi magyar sorsa szívet vérzi,
Velünk szenved együtt, hogy oly mélyen érzi.“
Nem testvér a nemzet, eltorzulva arca,
Egymás ellenében foly a fajok harcza.
Építnek erővel, szívós kitarással,
Nem egyik a másért, de szemben egymással:
Pedig ha egymásért együtt építenék:
Daliás időkrol ujra zengne ének!
Talán a bölcs vezér fényes pallosával,
A törvényt, joggal és az igazsággal
Bevilágít egyszer mindnyájunk szívébe
S minden gyűlölködést akkor félre téve
Megismerjük egymást. Amint tudtuk régen,
Hogy csak egy nap ragyog fent a magyar égen.
Csak ez lehet napja a száznak s románnak,

Am nincs egy iránya mindenik sugárnak . . .
Melege és fénye mindnyájunk szívében
Mint a Vesta lángja egyként kell hogy égen.
De hát ne is legyen. Mert hát jog az élet,
Törvény és igazság attól el nem térhet.
Ne nézzek a pallos hideg ragyogását,
Jöjjenek közelebb, melegét is lássák.
Meggyőzni akarók, amint tette Werner
Szíve melegével, nem pedig fegyverrel.
Szíve melegének köröttünk az árja,
A mi sziveinket át meg át járja.
Csordultig megtölti, marad neki mégis,
Termi neki a föld s megadta az ég is.
Ki a megtisztelést nem várta, nem kérte,
Csordultig töltöttem poharamat érte, —
Minden egyes csejpe a jó magyar bornak
Legyen egy reményiség, hogy jobb lesz a holnap!
Bölcs számadó körül igaz szívű szölamok
Önzetlenül vigyük édes hazánk dolgát.
És ki diadalát nekünk is szölamok:
Werner Gyula pajtást az Isten éltesse!

vármegyei mérnöknek. az erdélyi magyar közművelődési egyesület első nagyobb alapítójának bátyját, Kovács Károlyt, ki a mai korban csaknem példátlan önmegtartóztatással Diogenes módjára élt köztünk, gondosan gyarapítva benne kihalt családjának vagyonát, hogy avval oly hajléknak fentartását biztosítsa, melyben e város árván maradt szegény gyermekei menedéket, szeretetteljes gondozást találhassanak s hasznos polgárokka neveltesse. Nemes példaadása érdemesítette arra, hogy szeretettel s hálával adózzunk örökké fennmaradó emlékezetének.

Köszönetet mondok végül intézetünk igazgatóságának, felügyelő bizottságának és tisztikarának azon kitartó munkásságért, melylyel az ügyeket ez évben is intézték s szép sikerre vezették, s ezzel 29-ik rendes évi közgyűlésünket megnyitóm.

Az éljenzéssel fogadott megajító és a részvényesek számbavétele után Kovács Gyula intézeti igazgató a következőkben terjeszti elő az igazgatóság évi jelentését:

„Tisztelt közgyűlés!

A letűnt 1899 ik évben, melynek eredményéről most beszámolni kötelességünk, intézetünk 29-ik üléstétvét érte át. Amint az évek száma szaporodik intézetünk élete felett, azon arányban erősödik nem csak az érdekelt közönség bizalmában, hanem az országos bankpiacozon is jó hírnevünk, s azon arányban emelkedik intézetünk forgalma és jövedelmességé is.

A mult év nagy pénzpiacozon válságos idők jártak. A kamatláb folytonos ingadozás mellett oly magasra zökkenett fel, amilyen magasra 15 év óta nem állott. Pl. Londonban 3-ról 6-ra, Berlinben 3 1/2-ről 7-re, Bécs és Budapestén 4 1/4-ről 6-ra. Kiseb pénzpiacozokon az emelkedés még magasabb volt.

Az év gazdasági helyzete nyomasztó volt, az üzleti pangás állandóan fokozódott és sok katasztrófára vezetett.

Ezen állapotokkal szemben igazgatóságunk sem a betéti kamatlábat le nem szállította, sem a kölcsönök kamatlábat fel nem emelte, hanem az éveken keresztül szerzett tapasztalataink alapján vezettük intézetünk élethajóját nyugodtan a veszélyek között s elértük azt a szép eredményt, mely a tisztelt részvényes urak között kiosztott zárszámadás és mérlegünkben visszatükrözik s mely alakulásunk óta a legkedvezőbb.

Ezen állításunkat megvilágítjuk a következő számadatokkal.

A mult évi üzletforgalom 4.682.072 frt 36 kr bevétel és 4.659.394 frt 92 kr kiadással együtt 9.341.467 frt 28 kr összeforgalmat tüntet fel és 22.677 frt 44 kr pénztármaradékot mutat, míg a megelőző év összeforgalma 8.950.527 frt 89 kr volt, e szerint az összeforgalomban 390.939 frt 39 kr emelkedés mutatkozik év folytán.

Ezen forgalomban visszaesett az osztrák-magyar-bank melléklet forgalma 194.878 frt 81 krról 169.781 frt 14 krra, ellenben a visszleszámitolás 220.818 frt 39 krról 298.194 frt 84 krra emelkedett. És lényeges emelkedés mutatkozik a folyó és hátralék kamatok tételénél, amennyiben e ezimen 1898-ban 76.025 frt 27 kr folyt be, 1899-ben pedig 85.596 frt 94 kr.

A rossz gazdasági év dacára ezen magas kamatfizetés tette ideit mérlegünkben oly kedvezővé. Ebben leli magyarázatát a tartalék-alap mult évi szép emelkedése is, mely az ideit mérlegben 31.024 frt 17 krral van zárva, melyhez hozzá számítandó még az ideit mérlegben kitüntetett javadalmazásért kitüntetett 2228 frt 75 kr és a külön tartalék-alapban kimutatott 3959 frt 42 kr, összesen 37.212 frt 34 kr, mely a mult évi közgyűlésen a dotatioval együtt 25.763 frt 85 krral volt bejelentve.

Megjegyezni kívánjuk, hogy az itt külön tartalék-alap címén kimutatott s ideit mérlegünkben most először felvett 3959 frt 42 krt kitevő összegre vonatkozólag igazgatóságunk azon indítványt teszi, hogy a tisztelt közgyűlés ezen összegből alakítsa meg az intézet nyugdíj-alapjához magját s bizza meg az igazgatóságot, hogy ezen alap kezelése, gyarapítása és annak idejében való felhasználása iránt készítsen javaslatot. Az igazgatóság ezen indítványára kérjük a t. közgyűlés határozatát.

Az intézet jótállási alapja ezek szerint:

Részvénytöke 100.000 frt — kr.
Tartalékalapok 37.212 „ 34 „

Összesen 137.212 frt 34 kr.

az 1.148.333 frt 79 kr idegen betétnek igen közel 12%-a.

A váltó- és kötvény-tárcza 1.189.040 frt 02 krt tüntet fel, míg ugyane ezimen a megelőző évi mérleg 1.169.033 frt 94 krt mutat, tehát a váltó- és kötvény-tárcza értéke emelkedett 20.006 frt 08 krral.

Az év folytán betett pénzek és tőkésített kamatok

számláján 356.587 frt 12 kr van feltüntetve, ezzel szemben 307.694 frt 79 kr betett pénz fizettünk viszsza a betevőknek, s így ezen évben is emelkedett betét-állományunk 48.892 frt 33 krral. Ebből kitűnik, hogy intézetünk mind ez ideig még nem érte el delelő pontját.

A kamatozás végett intézetünkkel elhelyezett összes idegen pénzek az évi zárlat alkalmával 1708 drb. könyvre voltak elhelyezve, még pedig:

		1899-ben 1898-ban volt	
10 frtig	= 775 drb	642 drb	
10 — 50	= 221 „	199 „	
50 — 100	= 122 „	103 „	
100 — 500	= 301 „	286 „	
500 — 1.000	= 91 „	89 „	
1.000 — 2.000	= 79 „	77 „	
2.000 — 5.000	= 67 „	67 „	
5.000 — 10.000	= 32 „	29 „	
10.000-en felül	= 20 „	19 „	

Összesen: 1708 drb 1493 drb.

Emelkedés: 215 „

A mult év tiszta jövedelme 26700 frt 41 kr volt. 2300 frttal több, mint a megelőző évben, azon kívül, hogy a tartalékalap is időközben tetemes összeggel emelkedett.

Ezen 26700 frt 41 kr tiszta nyereségből az intézetet terhelő 5406 frt 66 kr 10%-os tőkekamat-adó már mult hó végén a helybeli kir. adóhivatalba befizetett, marad tehát részvénykamat, osztalék és jutalék tárgya, miként a mérlegben is ki van tüntetve, 21293 frt 75 kr, mely összegből — nagyobb lévén a mult évinél — minden alapszabályszerű posztóra magasabb tétel esik a mult évinél.

Ezek tehát a nyereségből a részvényeseknek alapszabályszerűleg először is 5000 frt 5%-os kamat és 8%, azaz 8000 frt felosztalék, tehát részvényenként 13 frt, tehát a részvénytöke 13%-a.

Ha ezen javaslatunkat — melyhez a felügyelő bizottság is hozzá járult — el méltóztatnak fogadni, akkor a mult évi szelvények 13 frtjával fognak az intézet pénztáránál még a holnapi nap bevéltatni.

A felosztási tervet mérlegünkben kitüntetett többi tétele az alapszabály ide vonatkozó szakaszai értelmében van felvéve, csak a tartalékalap van aránylagosan emelve javaslatunkban. A jötekonny célra adományozandó 650 frtra nézve külön előterjesztés fog tétetni.

Ez alkalmával az igazgatóság tagjaiból Csató János és Bocz József urakat éri a kilépés sora; a felügyelő bizottságból pedig dr. Bartók György és Benedek Gábor urak lépnek ki. Ezen helyek betöltésére kerül sor a tárgysorozat rendjén.

Ezek után a tisztelt részvényes urak között kiosztott s a felügyelő bizottság által részletesen átvizsgált zárszámadást és mérleget elfogadásra ajánljuk és tisztelettel kérjük nekünk a szokásos felmentvényt megadni.

A nagyenyedi kisegítő takarékpénztár részvénytársaságának 1900 évi febr. 17-én tartott üléséből.

A felügyelő bizottság nevében Gáspár János f. u. b. elnök terjeszti be jelentését, melyben kiemeli, miszerint lelkiismeretes pontossággal az intézet működését, könyvvitelét és mult évi kezelését a felügyelő bizottság felülvizsgálván, az igazgatóság számadását pontosnak, törvényesnek és szabályszerűnek találja és a felmentvényt megadását javasolja.

A közgyűlés a felmentvényt megadja, mire Gáspár János a nyereség felosztására indítványozza, miszerint egy részvény után 13 frt kamatban és nyereségben, jötekonny célokra pedig: a nagyenyedi önkéntes tűzoltóságuk 50 frt, a nagyenyedi ipariskolának 50 frt, az állami és polgári leányiskolának jutalom-könyvek beszerzésére 90 frt, a Szegény tanulókat segélyező egyesületnek 50 frt, a róm. kat. iskolának f-fszerelésekre 30 frt, a nagyenyedi ev. ref. templom renoválására 100 frt, az 1849 ben meggyilkolt hazafiak síremlékének fentartására 100 frt, a Bethlen Gábor szobor alapjára 100 frt, a miriszlói emlékre 100 frt, a balázsfalvi ev. ref. templom cseljaira 30 frt, a Gáspár-alapnak 10 frt adomány adassék. Az igazgatóság azon indítványára nézve, hogy az intézet tisztviselőikara részére nyugdíj-alap létesíttessék, a közgyűlés határozatilag kimondja, miszerint kellő tervet beadására az igazgatóság keressek fel.

A választások során — a kilépő igazgatósági tagok helyére — az emeltek: Csató János és dr. Bocz József, felügyeleti bizottsági tagokul: Benedek Gábor és János Sándor választottak meg. János Sándor mint új tag dr. Bartók György helyébe választott be a felügyelő-bizottságba.

A választás eredményének enuncziálása után a közgyűlés az elnök üléstésével déli 1 órakor végét érte.

Werner Gyula dr.

országgyűlési képviselő beszéde, tartotta a képviselőháznak február hó 16-án tartott ülésében.

Werner Gyula: T. Ház! A nemzetiségekhez való viszonyunk kérdése dominálta az ideit költségvetési vitát: tetőpontját érte el a miniszterelnök ur ama beszédeben, melyben nemzeti politikáját, annak egész rendszerét feltárta az ország színe előtt. E beszéd hatásának tulajdonítom, hogy Komjáthy igen t. képviselőtársam, ki e tárgyan tartott első filippikáját egyenesen arra az alapra építette, mintha a kormány nemzeti-ségi politikája kihívna maga ellen a szigorú parlamenti bírálatot, tegnap már jólalán beismerte, hogy a közvélemény meguvekedett érdeklődésében egészen más, a kormány tényeitől teljesen független események vetik előre árnyékukat.

Ausztria belső harcra a federalizmus körül folyik, s bár nem valószínű, megeshetik, hogy a federalizmus lesz a győző. Másrészt az sincs kizárva s a magyar állam szempontjából csak helyeselném, hogy az új képviselőválasztások eredménye gyanánt itt egy új párt-hoz, a szövetséghez nemzetiségek pártjához lesz szerencsénk, mely a kérdést nélkülünk is minden vonatkozásában napirenden tartja. Ez az oka és az a nyugodt politikai és parlamenti helyzet, mely ily kérdések felvetésére kiválóan alkalmas, hogy a közvélemény az ideit e kérdéssel a szokottnál többit foglalkozik.

A parlamenti szokás megkivánna, hogy Komjáthy képviselő ur tegnap, igen érdekes és alapos tanulmányra valló beszéddel foglalkozzam. De ezuttal természetem magamat a parlamenti udvariasság e követelményén, mert nem az a célom, hogy feltüntessem, egységes, nemzedékekre szóló, valamennyi párt által elfogadott részletes terv hiányában, mely szétágazók még e kérdésben is a magyar politikuskok véleményei. De másrészt bármennyire eltérünk is a különböző eszközök alkalmazásában, a módszerben, a teendők sorrendjében, hogy ugy mondjam a kérdés taktikai kezelésében: magában a célban, a nemzeti állam kiépítésében és intézményekkel való megerősítésében mindnyájan egyetértünk s e célban valamennyien hazafias érzéssel találkozunk. (Élénk tetszés jöbbről.)

Mielőtt a nemzetiségekhez való viszonyunk kérdésére áttérnék, szólnom kell még egész röviden és általános-ságban valamit a nemzetiségi mozgalmak természetéről, abból az egy szempontból, hogy nemcsak a mi hazánk nyomorusága ez, hanem egy világmozgató érzés, amelytől Európának nagyon kevés állama van megkímélve.

Az idegen világrészekről nem is szólva, hol óserlők módjára irtják és pusztítják a fekete és rezbört emberiséget, folyik a fajok mérkőzése és elkeseredett küzdelme Irlandban, hol az utolsó felszázad alatt egy millió ir mult ki-éhalással és három millió ir vette kezébe a vándorbotot; folyik Pozenben a lengyelek birtokeinak kisajátításával; folyik Orosz-Lengyelországban, Finnországban, a Balti tartományokban, Bessarábiában alkotmány-elkobzással, iskolák bezárásával, társadalmi és politikai elnyomással, a nemzeti nyelv kiméletlen üldözésével. De én azt kérdezem, hol nem folyik?

Bár első tekintetre ellenmondásnak látszik, még oly államokban is, melyekben a nemzeti egység már régóta összeforrt, vagy ahol az egyéni és politikai szabadság legtisztább hagyományai uralkodnak. Az első példát Franciaország, amelynek nemzeti egységét már nincs mitől felteni. A bevándorlások megakadályozása, az állandó letlepedés megnehezítése, a tömeges kiutasítások alkalmazása, az idegen ipar-termékek, idegen munkások elleni védekezés, amire példa az olasz és francia munkások véres összeütközése, olykor az idegen művészet üldözése, a párisi községtanács azon intézkedése, mely egyetlen esztendőben 5000 idegen gyermeknek nem adott helyet iskoláiban: mi egyéb mindez, mint társadalmi és gazdasági formákban jelentkező fajgyűlölet?

Ily mélyenfekvő okok nélkül mi kényseríthetné rá Franciaországot arra, hogy könnyű szerrel lemondjon száz- és százezer hasznavehető lakosról akkor, midőn népességének szaporodási képessége stagnál, sőt rohamosan hanyatlak? (Igaz! Ugy van! a jobboldalon.)

A másakra példa Amerika, amely egy idő óta szintén az erősebb, öntudatosabb faji politika ösvényére lépett. Ennek a politikának látjuk már egyes jelenségeit. Ide sorolom a kínaiak beözönlése ellen hozott szigorú rendszabályokat, a négernek elszaporodása felett érzett aggodalmat s az ebből folyó tervekkel, a német nyelvű oktatás üldözését Ohió, Indiánában, magát a Monroe-féle hatalmi elméletet, a védvamos politika felülkerekedését, sőt bizonyos tekintetben a spanyol gyarmatok elfoglalását is.

Mikor mindenütt ezeket a jelenségeket tapasztaljuk, akkor nem csoda, ha Ausztriáról nem is szólva, hol a németek és csehek harcra már az alkotmányos élet szivverését is elállította, nekünk magyaroknak is kijutott a részünk ebből a világszerte folyó küzdelemből,

vármegyei mérnöknek, az erdélyi magyar közművelődési egyesület első nagyobb alapítójának hátyját, Kovács Károlyt, ki a mai korban esikem példátlan önmegtartóztatással Diogenes módjára élt köztünk, gondosan gyarapítva benne kihalt családjának vagyonát, hogy avval oly hátréknak fentartását biztosítsa, melyben e vármegye maradt mindig gyarmatát megelégedt szereztegetes gondolat találassanak s hasznos polgarokká neveltessenek. Nemes peldaadása érdemestette arra, hogy szeretettel s halával adozunk örökre fennmaradandó emlékezetnek.

Köszönetet mondok végül intézetünk igazgatóságának, felügyelő bizottságának és tisztikarának azon kitartó munkásságért, melyvel az ügyeket ez évben is intéztek s szép sikerre vezettek, s ezzel 29-ik rendes évi közgyűlést megnyitom.

Az eljenzessel fogadott megajító és a részvényesek számbavetele után Kovács Gyula intézeti igazgató a következőkben terjeszti elő az igazgatóság évi jelentését:

„Tisztelt közgyűlés!

A letűnt 1899-ik évben, melynek eredményéről most beszámolni kötelességünk, intézetünk 29-ik üléstétvett étte át. Amint az évek száma szaporodik intézetünk élete felett, azon arányban erősödik nem csak az erdekelt közönség bizalmában hanem az országos bankpiaczen is jó hírnevünk, s azon arányban emelkedik intézetünk forgalma és jövedelmezősége is.

A múlt év nagy pénzpiaczen valóságos idők jártak. A kamatláb folytonos ingadozás mellett oly magasra zökent fel, amilyen magasra 15 év óta nem állott. Pl. Londonban 3-ról 6-ra, Berlinben 3 $\frac{1}{2}$ -ról 7-re, Bécs és Budapesten 4 $\frac{1}{4}$ -ről 6-ra. Kisebb pénzpiaczkokon az emelkedés még magasabb volt.

Az év gazdasági helyzete nyomasztó volt, az üzleti pangás allandoan fokozódott és sok katasztrófa vezettetett.

Ezen állapotokkal szemben igazgatóságunk sem a beteti kamatlábat le nem szállította, sem a kölcsönök kamatlábat fel nem emelte, hanem az éveken keresztül szerzett tapasztalataink alapján vezettük intézetünk elvethajját nyugodtan a veszélyek között s elértük azt a szép eredményt, mely a tisztelt részvényes urak között kiosztott zárszámadás és mérlegünkben visszatükrözik s mely alakulásunk óta a legkedvezőbb.

Ezen állításunkat megvilágítjuk a következő számadatokkal.

A múlt évi üzletforgalom 4682,072 frt 36 kr bevétel és 4,659,394 frt 92 kr kiadással együtt 9,341,467 frt 28 kr összeforgalmat tüntet fel és 22,677 frt 44 kr penztármaradékot mutat, míg a megelőző év összeforgalma 8,950,527 frt 89 kr volt, e szerint az összeforgalomban 390,939 frt 39 kr emelkedés mutatkozik év folytán.

Ezen forgalomban visszaesett az osztrak-magyar-bank mellekely forgalma 194,878 frt 81 krról 169,781 frt 14 krra, ellenben a visszleszámítás 220,818 frt 39 krról 298,194 frt 84 krra emelkedett. És lényeges emelkedés mutatkozik a folyó és hátralek kamatok tételénél, amennyiben e czímen 1898-ban 76,025 frt 27 kr folyt be, 1899-ben pedig 85,596 frt 94 kr.

A rossz gazdasági év dacára ezen magas kamatfizetés tette ideit mérlegünkben oly kedvezővé. Ebben idei magyarzatát a tartalék-alap múlt évi szép emelkedése is, mely az ideit mérlegben 31,024 frt 17 krral van zárva, melyhez hozzá számítandó még az ideit mérlegben kitüntetett javadalmazásért kitüntetett 2228 frt 75 kr es a külön tartalék-alapban kimutatott 3959 frt 42 kr, összesen 37,212 frt 34 kr, mely a múlt évi közgyűlésen a dotatival együtt 25,763 frt 85 krral volt bejelentve.

Megjegyezni kívánjuk, hogy az itt külön tartalék-alap czímen kimutatott s ideit mérlegünkben most először felvett 3959 frt 42 krt kitevő összegre vonatkozólag igazgatóságunk azon indítványt teszi, hogy a tisztelt közgyűlés ezen összegből alakítsa meg az intézet nyugdíj-alapjának magját s bizza meg az igazgatóságot, hogy ezen alap kezelése, gyarapítása és annak idejében való felhasználása iránt készítsen javaslatot. Az igazgatóság ezen indítványára kérjük a t. közgyűlés határozatát.

Az intézet jótállási alapja ezek szerint:

Részvénytöke	100.000 frt — kr.
Tartalékalapok	37.212 „ 34 „

Összesen: 137.212 frt 34 kr,

az 1.148,333 frt 79 kr idegen betétnek igen közel 12%-a.

A váltó- és kötvény-tárca 1.189,040 frt 02 krt tüntet fel, míg ugyane czímen a megelőző évi mérleg 1.169,033 frt 94 krt mutat, tehát a váltó- és kötvény-tárca értéke emelkedett 20.606 frt 08 krral.

Az év folytán betett pénzek és tőkésített kamatok

számláján 356,587 frt 12 kr van feltüntetve, ezzel szemben 307,694 frt 79 kr betett pénzt fizettünk vissza a betevőknek, s így ezen évben is emelkedett betét-állományunk 48,893 frt 33 krral. Ebből kiténik, hogy intézetünk mind ez ideig még nem érte el delelő pontját.

A Felsőházra vonatkozó iratokból előhelyezett összes idegen penzek az évi zárlat alkalmával 1708 drb. könyvre voltak elhelyezve, meg pedig:

	1899-ben	1898-ban	volt
10 frtig	= 775 drb	642 drb	
10 — 50 „	= 221 „	199 „	
50 — 100 „	= 122 „	103 „	
100 — 500 „	= 301 „	286 „	
500 — 1000 „	= 91 „	89 „	
1000 — 2000 „	= 79 „	77 „	
2000 — 5000 „	= 67 „	67 „	
5000 — 10.000 „	= 32 „	29 „	
10.000-en felül „	= 20 „	19 „	

Összesen: 1708 drb 1493 drb.

Emelkedés: 215 „

A múlt év tiszta jövedelme 26700 frt 41 kr volt, 2300 frttal több, mint a megelőző évben, azon kívül, hogy a tartalékalap is időközben tetemes összeggel emelkedett.

Ezen 26700 frt 41 kr tiszta nyereségből az intézetet terhelő 5496 frt 66 kr 10%-os tőkekamat-adó má: mult hó végén a helybeli kir. adóhivatalba befizettetett, marad tehát részvénykamat, osztalék és jutalék tagya, miként a mérlegben is ki van tüntetve, 21293 frt 75 kr, mely összegből — nagyobb lévén a mult évinél — minden alapszabályszerű positióra magasabb tétel esik a mult évinél.

Ezek tehát a nyereségből a részvényeseknek alapszabályszerűleg először is 5000 frt 5%-os kamat és 8%, azaz 8000 frt felülosztalék, tehát részvényenként 13 frt, tehát a részvénytöke 13%-a.

Ha ezen javaslatunkat — melyhez a felügyelő bizottság is hozzá járult — el méltóztatnak fogadni, akkor a mult évi szelvények 13 frtjával fognak az intézet pénztáránál még a holnap nap beváltatni.

A felosztási tervet mérlegünkben kitüntetett többi tétele az alapszabály ide vonatkozó szakaszai értelmében van felvéve, csak a tartalékalap van aránylagosan emelve javaslatunkban. A jótékony czélra adományozandó 650 frtra néve külön előterjesztés fog tétetni.

Ez alkalommal az igazgatóság tagjaiból Csató János és Bocz József urakat éri a kilépés sora; a felügyelő bizottságból pedig dr. Bartók György és Benedek Gábor urak lépnek ki. Ezen helyek betöltésére kerül sor a tárgysorozat rendjén.

Ezek után a tisztelt részvényes urak között kiosztott s a felügyelő bizottság által részletesen átvizsgált zárszámadást és mérleget elfogadásra ajánljuk és tisztelettel kérjük nekünk a szokásos felmentvényt megadni.

A nagyenyedi kiségitő takarékpénztár részvénytársaságnak 1900 évi febr. 17-én tartott üléséből.

A felügyelő bizottság nevében Gáspár János f. ü. b. elnök terjeszti be jelentését, melyben kiemeli, miszerint lelkiismeretes pontossággal az intézet működését, könyvvitelét és mult évi kezelését a felügyelő bizottság felülvizsgálván, az igazgatóság számadását pontosnak, törvényesnek és szabályszerűnek találja és a felmentvény megadását javasolja.

A közgyűlés a felmentvényt megadja, mire Gáspár János a nyereség felosztására indítványozza, miszerint egy részvény után 13 frt kamatban és nyereségben, jótékony czélokra pedig: a nagyenyedi önkéntes tüzoltóságnak 50 frt, a nagyenyedi ipariskolának 50 frt, az állami és polgári leányiskolának jutalom-könyvek beszerzésére 90 frt, a Szegény tanulókat segélyező egyesületnek 50 frt, a róm. kath. iskolának felszerelésekre 30 frt, a nagyenyedi ev. ref. templom renoválására 100 frt, az 1849-ben meggyilkolt hazafiak síremlékének fentartására 100 frt, a Bethlen Gábor szobor alapjára 100 frt, a miriszlói emlékre 100 frt, a balászfalvi ev. ref. templom céljaira 30 frt, a Gáspár-alapnak 10 frt adomány adassék. Az igazgatóság azon indítványára nézve, hogy az intézet tisztviselőikara részére nyugdíj-alap létesíttessék, a közgyűlés határozatilag kimondja, miszerint kellő tervet beadására az igazgatóság kéressesek fel.

A választások során — a kilépő igazgatósági tagok helyére — az eddigiek: Csató János és dr. Bocz József, felügyeleti bizottsági tagokul: Benedek Gábor és Jancsó Sándor választattak meg. Jancsó Sándor mint új tag dr. Bartók György helyébe választott be a felügyelő-bizottságba.

A választás eredményének enuncziálása után a közgyűlés az elnök elttetésével déli 1 órakor végét érte.

Werner Gyula dr.

országgyűlési képviselő beszéde, tartotta a képviselőháznak február hó 16-án tartott ülésében.

Werner Gyula: T. Ház! A nemzetiségekhez való viszonyunk kérdése dominálta az ideit költségvetési vitát: tetopontját érte el a miniszterelnök ur ama beszéde, melyben nemzeti politikát, azaz egyetemes szeret feltárta az ország színe előtt. E beszéd hatásának tulajdonítom, hogy Komjáthy igen t. képviselőtársam, ki e tárgyban tartott első filippikáját egyenesen arra az alapra építette, mintha a kormány nemzeti politikája kihívna maga ellen a szigorú parlamenti bírálatot, tegnap már lojalisan beismerde, hogy a közvélemény meguvekedett érdeklődésében egészen más, a kormány tényeitől teljesen független események vetik előre arnyékukat.

Ausztria belső harca a federalizmus körül folyik, s bár nem valószínű, megeshetik, hogy a federalizmus lesz a győző. Másrészt az sincs kizárva s a magyar állam szempontjából csak helyeselném, hogy az új képviselőválasztások eredménye gyanánt itt egy új párt-hoz, a szövetkezett nemzetiségek pártjához lesz szerencsenk, mely a kérdést nélkülünk is minden vonatkozásában napitenden tartja. Ez az oka és az a nyugodt politikai és parlamenti helyzet, mely ily kérdések felvetésére kiválóan alkalmas, hogy a közvélemény az idén e kérdéssel a szokottnál többet foglalkozik.

A parlamenti szokás megkívánja, hogy Komjáthy képviselő ur tegnap, igen érdekes és alapos tanulmányra valló beszédével foglalkozzam. De ezuttal tulateszem magamat a parlamenti udvariasság e követelményén, mert nem az a czélom, hogy feltüntessem, egyseges, nemzedékekre szóló, valamennyi párt által elfogadott részletes terv hiányában, mily szétágazók még e kérdésben is a magyar politikusok véleményei. De másrészt bármennyire eltérünk is a különböző eszközök alkalmazásában, a módszerben, a teendők sorrendjében, hogy úgy mondjam a kérdés taktikai kezelésében: magában a czélban, a nemzeti állam kiépítésében és intézményekkel való megerősítésében mindnyájan egyetértünk s e czélban valamennyien hazafias érzéssel találkozunk. (Élnek tetszés jöbbről.)

Mielőtt a nemzetiségekhez való viszonyunk kérdésére áttérnék, szólnom kell még egész röviden és általánosságban valamit a nemzetiségi mozgalmak természetéről, abból az egy szempontból, hogy nemcsak a mi hazánk nyomorusága ez, hanem egy világmozgató érzés, amelytől Európának nagyon kevés állama van megkímelve.

Az idegen világreszekről nem is szólván, hol óserdők módjára irtják és pusztítják a fekete és rezbőrű emberiséget, folyik a fajok mérkőzése és elkeseredett küzdelme Irlandban, hol az utolsó felszabadult alatt egy millió ir mult ki éhhalálal és három millió ir vette kezébe a vándorbotot; folyik Pozenben a lengyelek birtokainak kisajátításával; folyik Orosz-Lengyelországban, Finnországban, a Balti tartományokban, Bessarábiában alkotmány-elkobzással, iskolák bezárásával, társadalmi és politikai elnyomással, a nemzeti nyelv kíméletlen üldözésével. De én azt kérdezem, hol nem folyik?

Bár első tekintetre ellenmondásnak látszik, még oly államokban is, melyekben a nemzeti egység már régóta összeforrt, vagy ahol az egyéni és politikai szabadság legtisztább hagyományai uralkodnak. Az első példát Franciaország, amelynek nemzeti egységét már nincs mitől felteni. A bevándorlások megakadályozása, az állandó letlepedés megnehezítése, a tömeges kiutasítások alkalmazása, az idegen ipar-termékek, idegen munkások elleni védekezés, amire példa az olasz és francia munkások véres összeütközése, olykor az idegen művészet üldözése, a párisi községtanács azon intézkedése, mely egyetlen esztendőben 5000 idegen gyermeknek nem adott helyet iskoláiban: mi egyéb mindez, mint társadalmi és gazdasági formákban jelentkező fajgyűlölet?

Ily mélyenfekvő okok nélkül mi kényszeríthetné rá Franciaországot arra, hogy könnyű szerrel lemondjon száz- és százezer hasznavehető lakosról akkor, midőn népességének szaporodási képessége stagnál, sőt rohamosan hanyatlak? (Igaz! Ugy van! a jobboldalon.)

A második példa Amerika, amely egy idő óta szintén az erélyesebb, öntudatosabb faji politika ösvényére lépett. Ennek a politikának látjuk már egyes jelenségeit. Ide sorolom a kínaiak beözönlése ellen hozott szigorú rendszabályokat, a négeres elszaporodása felett érzett aggodalmat s az ebből folyó tervek, a németnyelvű oktatás üldözését Ohio, Indiában, magát a Monroe-fele hatalmi elméletet, a védvamos politika felülkerekedését, sőt bizonyos tekintetben a spanyol gyarmatok elfoglalását is.

Mikor mindenütt ezeket a jelenségeket tapasztaljuk, akkor nem csoda, ha Ausztriáról nem is szólván, hol a németek és csehek harca már az alkotmányos élet szívverését is elállította, nekünk magyaroknak is kijutott a részünk ebből a világszerte folyó küzdelemből,

aazzal a különbséggel, hogy mi nem törekszünk idegen fajok leigázására, mi az egységes magyar nemzethez tartozó idegen nyelvtől honfitársaink békés megnyerésére törekszünk, nemzeti államunk megvédésére, érdekei megőltalmazására. (Igaz! Ugy van! a jobboldalon.)

(Folytatása következik.)

Vegyes hírek.

— **Lelelészválasztás.** Maros-Bogáth község ev. ref. vallású hívei a napokban lelelészül Pásztóhy Dénest, a nagyenyedi egyház fiatal, derek káplánját választották meg. Pásztóhy, miután tanulmányait bevégezte és két évig a külföldön gyarapította ismereteit, Nagy-Enyeden választatott meg káplánnak, hol 3 és fél éven át teljes elismerésre teljesítette kötelességeit. Sok szerencsét kívánunk a törekvő, fiatal papnak.

— **Katholikus ünnep Gyulafehérvárt.** A gyulafehérvári főgimnáziumban e hó 18-án nagy ünnepségei ülték meg a katholicizmus 900 éves jubileumát. Az ünnepélyen jelen volt Zichy Nándor gr. is, a néppárt híres vezére, ki vallásos beszédet intézett a tanuló ifjúsághoz, nevelésügyi kérdéseket fejtegetve. Gr. Majláth püspök az ünnepély rendén Ávéd Jákó gimnáziumi igazgatónak átadta a pápa által részére megküldött Szent-Gergely-rend lovagkeresztjét.

— **Az Alsófehérvármegyei Gazdasági Egyesület** választmánya e hó 19-én délelőtt ülést tartott, melyen, több folyó ügy tárgyalásán kívül, megállapította az egyesület folyó évi költségvetését, határozatot hozott a májusi állapot-kiallítás megtartása iránt és a közgyűlés határnapjaul márczius hó 17-ét tűzte ki.

— **A Nagyenyedi Önkéntes Tűzoltó-Egyesület** ez évi rendes közgyűlését e hó 18-án délután 3 órakor tartotta meg a városháza nagy közgyűlési termében Horváth Miklós parancsnoknak elnöklével. A közgyűlés iránt már eleve élénk érdeklődés nyilatkozott és az igen szép közönség jelenlétében folyt le. A közgyűlésről szóló részletes jelentésünket jövő számunkban fogjuk közölni.

— **A Bethlen Gábor szobor végrehajtó bizottsága** e hó 26-án, hétfőn, délután 4 órakor a vármegyei ház alispáni kis termében gyűlést tart, melyre ez uton is felhívjuk a bizottsági tagok figyelmét.

— **Közgyűlés.** A Nagyenyedi Sport-Egyesület évi rendes közgyűlését f. hó 27-én, kedden, d. u. 5 órakor fogja megtartani az új városház dísztermében. A közgyűlésen Zeyk Dániel főispán, az egyesület elnöke fog elnökölni. A választmány e gyűlésre az egyesület összes tagjait tisztelettel meghívja.

— **Vívási gyakorlatok.** A sportkedvelő közönséget ez uton értesítjük, hogy Szigeti Benedek Gyula Bethlen-főtanodai tornatanár és kitűnő vívómesterünk minden vasárnap d. e. 11—12 óráig a Bethlen-főtanoda torna-csarnokában vívógyakorlatokat rendez, melyen úgy hölgyek, mint urak teljesen díjtalanul részt vehetnek.

— **Helyreigazítás.** Lapunk mult számában, az Épütlelakatosárugyár r.-t. közgyűléséről szóló referatában hiba esett. Egy részvény osztaléka nem 25, hanem 30 korona (6%).

— **Az alsófehérvármegyei általános tanítóegyesület** „Abrudbánya-Verespataki járáskör“ e f. év márczius hó 1-én d. e. 1/29 ótától kezdődőleg az abrudbányai áll. el. isk. tanácstermében tartja rendes tavaszi köri gyűlést.

— **Közgyűlés.** Az Országos Polgári Iskolai Egyesületnek a marosvásárhelyi, a tordai, a nagyenyedi, a zalathnai, a segesvári, a dicsőszentmártoni polgári és a székelyudvarhelyi felső leányiskolák tanártestületeiből alakult „Marosmenti köre“ Dicső-Szent-Mártonban a f. év márczius hó 17-én rendezendő új állami iskolai épület s a polgári leányiskolai dísz-zászlófelavató ünnepségeivel kapcsolatosan márczius hó 18-án délelőtt 10 órakor az új iskolai épület testgyakorló-termében rendes gyűlést tart.

— **Hirdetmény.** Alólírott, mint a kereskedelmi és iparkamarai kültagok választására a nagyenyedi alkerületbe kinevezett albizottság elnöke, ezennel közhírré teszem, hogy a Nagy-Enyed alkerületbe osztott 1. Nagy-Enyed város, 2. a balázsfalvi, 3. a nagyenyedi és 4. marosújvári szolgabírói járásokba kebelezett községek előzetesen összeírott kereskedői és iparosai közül az összeírott kereskedők és iparosok által megválasztandó 1 kereskedő és 1 iparos rendes kamarai kültag, továbbá 1 kereskedő és 1 iparos pótkültag megválasztására a központi bizottság 1900. évi márczius 14. és 15. napjait tűzte ki. Felhívok tehát minden az alkerületbe osztott községekben lakó s annak idején névjegyzékbe vett kereskedőt és iparost tudomásul venni azt, hogy az egy kereskedő rendes kültag és az egy kereskedő külpóttag választására 1900. márczius hó 14-ike délelőtti 8 óráját, az egy iparos rendes kül-

tag és az egy iparos külpóttag választására 1900. évi márczius 15-ike délutáni 2 óráját tűzöm ki választási időül. választási helyül pedig Nagy-Enyed város új városháza nagytermét, ahová és amely időre az illetőket ezennel meghívom. Nagy-Enyeden, 1900. február 16-án. Balogh Ferencz, választási elnök.

Csarnok.

Közegészségügy a régi Rómában.

A népszerű tudományos felolvasások negyedik estjén — január 30-án — felolvasta **Lázár István** főgimnáziumi tanár.

(Folytatás.)

A régi Rómának tizenkét nagyobb vízvezetéke volt; a Notitia szerint 19.

1. Aqua Appia, építették 442., 12 km. hosszú.
2. Anio Vetus 482., 63 km.
3. Aqua Marcia 610., 91 km. Ez a Capitoliumot látta el s legjobb, jó hideg vize volt. A városban három emeletes boltíven volt vezetve; mert ugyanez az építmény tartotta a Tepula és a 22 km. Julia csatornáját is. 1869-ben megújították s ma is kitűnő vízzel látja el Rómát Aqua Pia név alatt.
6. Aqua Virgo 735., 20 km. Ma Aqua di Trevi név alatt működik.
7. Aqua Alsietina vize, melyet 752. Aug. épített, 32 km-től szállította a vizet a császár Naumachiájába.
8. Aqua Traiana 109. Kr. u. Ma Aqua Paolina.
9. Aqua Alexandrina. V. Sixtus Aqua Felice név alatt nyitotta meg.
10. Aqua Claudia, amelyet képzünk ábrázol.
11. Anio Novus.
12. Aqua Severiana.

Ezekkel tették a rómaiak leginkább egészségessé a malária és tifusz veszedelmes tanyáit. Rómának ma is bő és egészséges vize van; de a Campagna egyéb része kihalt, mint amilyen közvetlenül a római kultúra előtt volt. De hogy a bőséges jó viznek az általános egészségi állapotra milyen hatása van, azt azóta is számtalan, sőt mindennapi példakkal lehet igazolni. Londonban nagy cholera-járvány volt 1854-ben; s oly házakban, melyek nem voltak tiszta ivóvízzel ellátva 10000 lakosra 130 haláleset jutott; míg ellenben oly házakban, melyekbe a Lambeth-Compagnie vezetéke szállította a vizet, 10.000-re csak 37 esett. A városok talaja sok mindenféle szennyből rendszeren meg van fertőztetve; s még akkor sem lehet kútjaikból tiszta és egészséges vizet kapni, ha különben a talaj geológiai alkotásánál fogva a keresztül-szivárgó víz itható volna. Különösen járványos betegség idején boszulja meg magát az e tekintetben való gondatlanság. Pécs városában öt évvel ezelőtt tifusz-járvány ütött ki; s midőn a belügyminiszter által megejtett vizsgálat a víz egészségtelen voltát kimutatta, sürgősen kellett vízvezetékéről gondoskodnia; de a járvány pusztításait többé jóvátenni nem lehetett. Városunk egészséges levegőjű hely; mégis nagy benne a balandóság. A mult év folyamán kollégiumunkban 140 tanuló, orvosi rendeltéből, 557 iskolai napot, körülbelül 1600 leckeórát mulasztott malária miatt. Mi is az isten segítségének vagyunk még ez ideig kiszolgáltatva, mint a régi rómaiak. Vajha kemény csapások ne kényszerítsenek bennünket, hogy az ő példájukat a kitartó gondosságnak is kövessük!

III. Hatalmas lépés volt az egészség-ügy javítására az Esquilius-domb rendezése. Ez a szolgák temetője, állati hulladékok s mindenféle szemét gyűjtőhelye volt. Augustus ezt a rendetlen és káros párázatu dombot C. Cili. Marcenásnak ajánlkozta, ki aztán az egészet nyolcz méter földréteg alá temette s az új talajon világszerte híres parkot ültetett.

IV. Bölcsen volt gondoskodva üdülőhelyekről a város egyéb részeiben is. A Kr. u. III. században volt nyolcz füves terület a városban versenyfutások és játékok számára; ezenkívül tizennyolcz piac, harmincz nyilvános kert. Ezekhez kell még vennünk az előkelők temetőjét a város mellett, mely valóságos márványváros volt cziprus-erdők árnyékában. Ide kell számítani a monumentális fürdőtelepeket (thermae), melyeknek óriási boltozata alatt minden elgondolható fürdői szükségletet, kényelmet és szórakozást megtalált a római ember; valóságos találkozó, casinói voltak ezek a délután ide özőnlő ur közönségnek. Ha valamely uralkodó népének örömet, magának pedig népszerűséget akart szerezni: kenyeret osztatott, circusi előadást rendezett és thermae-t épített; minden hibáját elfeledték érte.

(Vége következik.)

Szerkesztői üzenetek.

Farsangozó. A „piknik“ e hó 23-án, a morzsoka 24-én lesz; ha meghívót óhajt, forduljon Szakács Gyula urhoz, a pikniket rendező bizottság elnökéhez.

Virilis. Mint szabályrendeletileg megállapítva van, márczius és október hónap, mindig a második felében.

Jegyzőjelölt. Torda. Kérdezett gyűjtemény Fejérdi József vármegyei levéltárnoknál kapható 4 koronáért.

Z. I. Abrudbánya. Kéziratát kaptuk, de hely szűke miatt legfeljebb márczius havában közölhetnők. Ha szükséges a kézirat, írja meg és visszaküldjék.

H. Olvasó. Gyulafehérvárt. Bizonyára a kongrua-kérdésben elfoglalt álláspontja miatt, de mindenesetre udvariatlanság.

Előfizető. Tartaria. Forduljon az illetékes első fokú közigazgatási hatósághoz, annak kötelessége önnök felvilágosítást adni.

K. K., Kolozsvár. Látogasson meg, szívesen látjuk bármely nap délelőtt 11 és 12 óra között.

Szerkesztőség:

Dr. MAGYARI KÁROLY. TÖRÖK BERTALAN.

Kiadó:

Nagyenyedi Könyvnyomda és Papírárugár részvénytársaság

Nyomatott a Nagyenyedi Könyvnyomda és Papírárugár részvénytársaság könyvnyomdájában.

Selyem-damaszt ruha 9 trtől

feljebb — 12 méter! postabér- és vámmentesen szállítva! Minták posta fordultával küldetnek; nemkülönben fekete, fehér és színes „Henneberg-selyem“ 45 trtől 14 frt 65 krig méterenkint.
Henneberg G., selyemgyáros (cs. és kir. udvari szállító) **Zürichben.** (4)

Árverési hirdetmény.

Fülöp B. Sándor balázsfalvi be nem jegyzett kereskedő czég csődtömege ügyében a csődválasztmány határozata és dr. Rónai János tömeggondok megbízása folytán f. évi márczius hó 8-ik napjának délutáni 3 órájára árverést tűzök ki, melyen a közadónak Balázsfalván a régi pályaudvarral szemben levő lakásán a csődleltár 350—362. tételei alatt fölvev butortárgyak és 364., 365. tétel alatt fölvev kis szekér és hám összesen 158 korona értékben egyenként, a közadónak 2140 korona 74 fillér névértékű könyvkövetelése pedig egy összesített tételben a legtöbbet ígérőnek el fognak adni. Bánátpénzül a követeléseknek 5% ka, a többi ingóknak ellenben 10% ka alulírt kir. közjegyző kezéhez a kikiáltáskor leteendő.

Balázsfalván, 1900. február 20-án.

Dr. Nánássy László,
kir. közjegyző.

2085 1—1

Sz. 11—1900.

Pályázati hirdetmény.

Az abrudbánya-verespataki Nehezék Pénzalap választmánya lemondás következtében megüresedett verespataki **alorvosi** állásra pályázatot hirdet.

Ezen alorvosi állással 1100 korona fizetés, 240 korona lótartás, 120 kor. szálláspénz és 400 korona drágasági pótlék van összekötve és nyugdíjhoz van kötve.

A pályázati határidő f. évi márczius hó 5-ik napja.

A pályázni kívánók felhivatnak a határidőig pályázati kérésüket orvostudori, szolgálati és erkölcsi bizonyítványokkal [felszerelve a választmány elnökségének annál is inkább beadni, mivel az elkésztett beérkezettek tekintetbe nem vétetnek.

Ezen állást elnyerőnek kilátása van a verespataki községi orvosi állást is elnyerni, mely állás 800 korona fizetéssel van összekötve.

Abrudbányán, 1900. február 13.

Képes Ferencz, 2082 1—3
v. jegyző.

Imreh Károly,
v. elnök.

Sz. 148—900.

Pályázati hirdetmény.

Alsófehér vármegye alvinczi járásában a borbereki **segédjegyzői** és ezzel összekötött **anyakönyvezetői** állásra ezennel pályázatot hirdetek s felhívom ez állást elnyerni óhajtókat, hogy képesítésüket, életkorukat, valamint eddigi alkalmaztatásukat igazoló okmányokkal felszerelt kérelmüket **folyó évi márczius hó 30-ig** hozzám adják be.

Ez állással készpénz fizetés ezimén 500 frt, s dologi kiadás ezimén 75 frt, összesen 575 frt javadalom van egybekötve.

A választás Alvincz község házában folyó évi **márczius hó 31-én** délelőtt 9 órakor fog megtartatni.

A járási főszolgabírótól.

Alvincz, 1900. február hó 7-én.

Pongrácz,
főszolgabíró.

2077 3—3

Sz. 340/900.

Árverési hirdetés.

Az óvoda-alap tulajdonát képező, eddig Sallak Isváné által lakott magyar-utcai házas teleknek f. évi ápril 24-től kezdve leendő bérbeadása végett f. évi február 24-én d. e. 11 órakor a gazdasági tanácsosi irodában árverezés tartatik. Nagy-Enyed, 1900. febr. 18.

2083 1-2

Városi tanács.**Nyilvános köszönet**

Wilhelm Ferencz urnak, gyógyszerész Neunkirchenben, Alsó-Ausztria, az antirheumatikus és antiarthritikus vértisztító theák feltalálójának. Köszvény és rheumatizmus elleni vértisztító.

Ha itt a nyilvánosság ele lépék azért történik, mivel első sorban kötelességemnek tartom Wilhelm gyógyszerész urnak Neunkirchenben szolgálataiért, melyet vértisztító teája által kínzó rheumatizmus szenvedéseimben teljesített, köszönetemet kifejezni és aztán, hogy másokat is, kik ezen irtóztos betegségbe esnek, eme kitűnő teára figyelmeztessen. A kínzó fájdalmakat, melyeket minden időváltozásnál az összes tagjaimban szenvedtem és amelytől semmiféle gyógyszer, sem a badeni kénfürdők meggyógyítani nem tudott — nem vagyok képes leírni. Álmatlanul hánykolódtam ágyamban, étvágyam szemléltomást elmúlt, kinézésem egészen elhomályosult és egész testi erőm elfogyott. A fenti tea 4 heti használata után fájdalmaitól teljesen megszabadultam nemcsak és még most is, miután már 6 hét óta nem iszom teát, egészséges vagyok, testi erőm is megjavult. Erős a meggyőződésem, hogy mindenki, aki hasonló bántalmaknál ezen teánál keresi meenedékét, annak feltalálóját, **Wilhelm Ferencz** urat, úgy, mint en, áldani fogja.

Kitűnő tisztelettel

Butschin-Streiffeld grófné
alezredes neje.

2037 2-6

Kapható minden gyógyszerárban.

Meghívás közgyűlésre.**A Marosujvári Takarékpénztár Részvénytársaság**

1900. évi márczius hó 4-én d. u. 4 órakor

Maros-Ujvárt saját helyiségében tartja

IV. rendes közgyűlését.**Tárgysorozat:**

1. Elnöki megnyitó, a megjelent részvényesek számbavétele és a jegyzőkönyv hitelesítésére két részvényes tag kiküldése.
2. Az igazgatóság jelentése az 1899-ik üzletévről.
3. A felügyelő bizottság jelentése.
4. A tiszta nyeresemény fölötti javaslat tárgyalása és a felmentvények megadása
5. Igazgatóság és felügyelő bizottság választása.
6. Mindazon indítványok tárgyalása, melyek a közgyűlés előtt 3 nappal az igazgatóságnak bejelentettek.

A közgyűlésre a tisztelt részvénytulajdonos urak azon figyelmeztetéssel hivatalnak meg, hogy részvényeiket a közgyűlést megelőzőleg legalább 2 nappal az intézet pénztárába letenni s magukat igazoló jeggyel ellátni sziveskedjenek. — A keresk. törvény 198. § a értelmében az intézet helyiségében kített vagyonmérleget a közgyűlést megelőző 8 napon a hivatalos órák alatt a t. részvényesek megtekinthetik.

Azon esetben, ha a márczius 4-iki gyűlés az alapszabályok 52. §-a értelmében határozatképes nem lenne, úgy a fenti tárgysorozat 1900. márczius hó 18-iki közgyűlésen fog jogérvényesen tárgyalatni.

Maros-Ujvár, 1900. február 15.

2084 1-2

Az igazgatóság.Esemény
a magyar
irodalomban!**NAGY KÉPES
VILÁGTÖRTÉNET**

AZ EGYETEMES TÖTÉNELEM
KLASSIKUS KÖNYVE, A LEG-
GAZDAGABB TÖRTÉNELMI
KÉPTÁR

Tizenkét kötetben

Eddigél három kötet jelent
meg. — **Négyhavonként jön
egy-egy kötet**

Bővebbet a prospektus, melyet mindenki
ingyen kap.

Í teljes mű ára 192 korona.

Szerkeszti a legkiválóbb magyar írók
közreműködésével:

Marczali Henrik

Mégrendelhető

3 koronás
csekély havi
részletfizetésre

e rendelőlapp segély-
vel, mely kivágandó
és levelezőlapra ra-
gasztva, hozzánk be-
küldendő.

Révai Testvérek
Irodalmi Intézet
Részvénytársaság
Budapest VIII., Üllői-ut 18.

A NAGY KÉPES VILÁGTÖRTÉNET

azért eseménye a magyar irodalomnak,
mert az első teljes, tökéletes, minden igé-
nyeknek megfelelő világtörténelem.

A NAGY KÉPES VILÁGTÖRTÉNET

megjelenésével minden más világtörténelmi
mű elavult és értéktelenné vált.

A NAGY KÉPES VILÁGTÖRTÉNET

az élet bibliája és nélkülözhetetlen minden-
kinek, a ki művelt ember akar lenni.

A NAGY KÉPES VILÁGTÖRTÉNET

az a mű, melyből az egyén, a család, a társad-
alom hazaszeretetet és összetartást tanul.

A NAGY KÉPES VILÁGTÖRTÉNET

fejleszti a műlést, táplálja a tudást, neme-
síti a lelket

A NAGY KÉPES VILÁGTÖRTÉNET

brillians stílusával és pompás illusztrációi-
val nemcsak tanít, hanem oktatra gyö-
nyörködtet is és a legnagyobb szellemi élvezet
nyújtja.

Ezennel megrendelem a Révai Testvérek Irodalmi Intézet Részvénytársaságtól Budapesten a

Nagy Képes Világtörténet.

ezimű művet 12 kötetben 192 koronáért, tudomásul vevén, hogy eddigél három kötet
jelent meg s a további kötetek 4 havonként jelennek meg. Kötetelem magam a társaság
pénztárába Budapesten a szállítástól kezdve 3 koronát havonként mindaddig befizetni,
míg a mű teljes vételára törlesztve nincsen. Az esetleg elmaradó részletek költségemre
postai megbízás útján szedhetők be és ennek be nem váltása esetén a mű teljes hátra-
lékos vételára esedékessé válik. A mű további kötetei a megjelenéshez képest és fizetési
aranyában szállítandók.

Kelt.....

Név:

Állás:

V. 51. sz.

2075 1-12